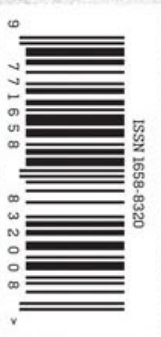

گزارش ماهانه

گزارش وضعیت ایران

آگوست 2024 میلادی

پنجره شما به ایران در داخل و خارج از کشور

گزارش ماهانه

گزارش وضعیت ایران

آگوست 2024 میلادی

ISSN: 8320 - 1658

WWW.RASANAHAH-IIIIS.ORG

Rasanah_iiis

info@rasanahiis.com

+966112166696

حق چاپ و نشر محفوظ است. نقل و بازنشر تمام یا قسمتی از مطالب گزارش بدون ذکر منبع یا اخذ موافقت اداره موسسه مجاز نیست.

فهرست مطالب

4.....	خلاصه تفصیلی
6.....	تحولات امور داخلی ایران
7.....	بازگشت نبرد فکری میان اصلاح طلبان و محافظه کاران
9.....	خلاصه:
9.....	رأی اعتماد مجلس به تمامی وزیران دولت جدید
10.....	نخست: رأی اعتماد مجلس به کابینه دولت علی رغم انتقاد تندروها از برخی وزیران
10.....	دوم: انتقاد از پزشک‌یان به خاطر ترکیب کابینه
11.....	سوم: اظهارات پزشک‌یان در مورد هماهنگی با رهبر، خشم تندروها را به دنبال داشت
11.....	خلاصه:
12.....	ایران با چشم انداز نظامی بلندپروازانه، به مقابله با چالش‌های امنیتی خود می رود
12.....	نخست: طرح‌های بلندپروازانه وزیر دفاع جدید ایران
12.....	دوم: رزمایش دریایی در دریای خزر و تمرینات نظامی در نزدیکی مرزهای عراق
13.....	خلاصه:
14.....	تداوم ریزش طبقه متوسط در جامعه ایران
14.....	نخست: علل و پیامدهای ناشی از ریزش طبقه متوسط در ایران
15.....	دوم: برنامه دولت پزشک‌یان برای نجات طبقه متوسط
16.....	خلاصه:
18.....	مناسبات ایران و جهان عرب
19.....	ابعاد سیاسی بحران قانون احوال شخصییه عراق
19.....	نخست: ویژگی‌های اصلاحات پیشنهادی در این قانون
20.....	دو. تفسیر تازه ای از مشکل نظام سیاسی عراق
21.....	چهار. اولویت عامل مذهبی در تفکر راهبردی سیاستمداران شیعه
21.....	خلاصه:
22.....	روابط ایران با قدرتهای بین المللی
23.....	تحولات در روابط آمریکا و ایران
23.....	نخست: تشدید تنش در پی ترور هنیه در تهران
23.....	دوم: استفاده از ظرفیت دیپلماسی در جهت تنش زدایی
25.....	سوم: تداوم فشارها و تحریمها
25.....	چهارم: گفتگوهای دور از دسترس
26.....	خلاصه:

فضای داخلی ایران در طی ماه آگوست 2024 میلادی آکنده از تحولات پرشتابی در سطوح مختلف سیاسی، نظامی، اجتماعی و ایدئولوژیک بود. اما روابط ایران با فضای عربی و بین‌المللی تحولات درهم تنیده‌ای را تجربه کرد که انتظار می‌رود پیامدهای آن بر روابط خارجی ایران در آینده نزدیک خود را نشان دهد.

در زمینه سیاست داخلی، مجلس ایران به تمامی وزرای کابینه رئیس‌جمهور جدید مسعود پزشکیان رأی اعتماد داد. این رخداد، با توجه به رویکردهای پزشکیان و حمایت تمام‌قد جریان اصلاح طلب از او، یک اتفاق غیرمنتظره بود. علی‌رغم اینکه تمامی وزرای دولت موفق به کسب رأی اعتماد نمایندگان مردم شدند، اما برخی از نمایندگان تندرو در مورد تعدادی از وزیران انتقادهای تندی ایراد کردند. پزشکیان که تلاش کرد با تشکیل دولت وفاق ملی به همه جریانهای سیاسی میدان بدهد، هدف انتقاد طرفداران اصلاح طلب خود قرار گرفت مبنی بر اینکه برخی از وزیران هیچ ارتباطی با روند اصلاح طلبی که از جمله وعده‌های انتخاباتی پزشکیان بود، ندارند. همچنین اظهارات پزشکیان مبنی بر اینکه در انتخاب وزیران با رهبر هماهنگی کرده است، خشم تندروها مخصوصاً طرفداران سعید جلیلی نامزد شکست خورده انتخابات ریاست جمهوری را برانگیخت و او را متهم ساختند که از نام رهبر، برای کسب رأی اعتماد نمایندگان به اعضای کابینه، استفاده ابزاری کرده است.

در حوزه نظامی، به نظر می‌رسد که سرتیپ عزیز نصیرزاده وزیر دفاع جدید ایران در همان ابتدای کار خود در دولت جدید چندین طرح جاه طلبانه‌ای را روی دست گرفته است که از جمله آنها می‌توان به بهسازی هواپیماهای جت، زرمناوهای سنگین، ماهواره‌ها، پهپادهای مبتنی بر هوش مصنوعی و فناوری فضانوردی اشاره کرد. اما ظاهراً، در کنار سایر موانع احتمالی بر سر راه این طرحها، شرایط سخت اقتصادی کشور نیز از جمله موانع مهم در این زمینه به شمار می‌رود. از سویی دیگر، ایران در پی حادثه ترور اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس در تهران، یک رزمایش دریایی در ماه آگوست در

خلاصه تفصیالی

رابطه میان دو جریان اصلاح طلب و محافظه کار به مرحله حساسی رسیده است؛ به گونه ای که یا رئیس جمهور پزشکیان کوتاه می آید و با حفظ وفاق با محافظه کاران از اصول ثابت نظام خارج نمی شود یا به احتمال زیاد اصلاح طلبان هدف آماج حملات هدفمند قرار خواهند گرفت.

روابط خارجی ایران با فضای عربی و بین المللی، نیز در طول ماه آگوست 2024 میلادی آکنده از تحولات و رخداد‌های مهمی بود. در جهان عرب و مشخصاً در مورد روابط ایران با عراق، این گزارش به ابعاد و پیامدهای سیاسی بحران تعدیل قانون احوال شخصییه عراق می پردازد. این موضوع با توجه به ابعاد مذهبی که به معنای تحمیل یک مذهب بر سایر مذاهب است، گامی در زدودن ویژگیهای مدرن دولت عراق است که نتیجه آن عقب نشینی از اصول و ارزشهای ملی در مقابل فاکتورهای مذهبی تنگ نظرانه ای است که در نهایت با هدف تقویت هویت شیعی در عراق صورت می گیرد. این نوع تلاشهای شیعه برای تحمیل هویت خود بر جامعه متکثر چند مذهبی و چند قومیتی سرانجامی جز دامن زدن به اختلافات و درگیریهای مذهبی را در پی ندارد.

در مورد تعاملات ایران با قدرتهای بین المللی، این گزارش به تحولاتی نظیر تهدیدهای انتقامجویانه ایران در پاسخ به ترور اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس، و اقدامات آمریکا برای مقابله با این تهدیدها در سایه نگرانیها از گسترش دامنه جنگ در منطقه می پردازد که بر روابط ایران و آمریکا سایه انداخته است. همچنین پیچیدگی های مربوط به عدم وجود یک چشم انداز روشن برای حل و فصل مسأله هسته ای ایران که به معنای عدم وجود دیپلماسی در افق است، و همچنین تأثیر انتخابات کنونی ایالات متحده و مسائل مربوط به قطب بندی کنونی در فضای بین الملل و عدم تمایل طرفین به امتیاز دهی و حل اختلافات از دیگر مسائلی است که این گزارش به آنها توجه نشان داده است.

دریای خزر برگزار کرد تا این پیام را به اسرائیل مخابره کند که پایگاههای تل آویو در جمهوری آذربایجان را در تیررس خود دارد. افزون بر آن، ایران تمرینات نظامی مشترکی با روسیه انجام داد و سپاه پاسداران یک تمرینات دیگری در نزدیکی مرزهای عراق برگزار کرد. گفتنی است هدف از این رزمایشها و تمرینات، بالا بردن سطح آمادگی و توانمندی جنگی نیروهای ایران است.

در سطح اجتماعی، در این اواخر گزارشهای چندی در مورد وخامت پدیده ریزش طبقه متوسط در ایران جلب توجه کرد و کارشناسان نیز نسبت به عواقب تداوم فرسایش این طبقه مهم، بر آینده ثبات و توسعه ایران هشدار می دهند. این شرایط نگران کننده ایران، یکی از چالشهای بزرگی است که فراروی دولت پزشکیان قرار دارد و برای کاستن پیامدهای آن بر جامعه ایران باید به دنبال راه حل‌های ریشه ای بود که در این میان، رسیدگی و برطرف ساختن عوامل ریشه ای این بحرانها مانند تحریمها، فقر، تورم و بیکاری یک ضرورت اجتناب ناپذیر است.

در سطح ایدئولوژی، به دنبال پیروزی اصلاح طلبان در انتخابات ریاست جمهوری و صعود مجدد آنها در فضای سیاسی، محافظه کاران و تندروها برای تخریب آنها کمر همت بستند و در این زمینه تنها به رقابت و درگیری سیاسی با اصلاح طلبان اکتفا نکردند بلکه به تخریب چهره های فکری معاصر اصلاح طلبان روی آوردند. تا نه تنها سیاست، رویکردهای فکری و برنامه های راهبردی اصلاح طلبان را زیر سؤال ببرند، بلکه بنیان اندیشه آنان را تخریب کنند تا تمام ایده ها و برنامه های مبتنی بر این اندیشه خدشه دار گردد. در این میان، اندیشمندانی چون شریعتی، طالقانی، خاتمی و ظریف به عنوان مهمترین نظریه پردازان و اندیشمندان اصلاح طلب، بیش از سایرین هدف آماج این حملات قرار دارند. در مقابل، اصلاح طلبان برای دفاع از خود در برابر این حملات، این طیف از محافظه کاران را جریان تکفیری و خالص سازی می خوانند. در واقع،

تحولات امور داخلی ایران

فضای داخلی ایران در ماه آگوست 2024 شاهد تحولات چندی در حوزه های سیاسی، نظامی، اجتماعی و ایدئولوژیک بود که می توان با پرداختن به موضوعات زیر، مهمترین تحولات را پوشش داد:

- مجلس ایران به همه وزرای دولت جدید رأی اعتماد داد.

- ایران با دیدگاه نظامی جاه طلبانه به مقابله با چالشهای امنیتی می رود
- تداوم ریزش طبقه متوسط جامعه ایران
- بازگشت کشمکش فکری میان اصلاح طلبان و محافظه کاران

بازگشت نبرد فکری میان اصلاح طلبان و محافظه کاران

اندیشه اطلاق طلبان و حمله های مداوم به باورهایشان ممکن است آنان را وادار سازد تا اندیشه های خود در مورد نظام سیاسی را مورد بازنگری قرار دهد. همچنین این حملات می تواند اعتبار اصلاح طلبان را در میان مردم خدشه دار سازد.

جالب اینجاست که این صدای تکفیری تنها به حوزه و فضای دور از سیاست محدود نمی شود بلکه این صدا، از بزرگترین و مهمترین نهادی برخاسته است که قرار است در مورد تعیین رهبر آینده کشور تصمیم بگیرد. از این رو، می توان فهمید که در سایه تسلط تندروها و تکفیری ها بر نهادهای بازیگر، روند انتخاب رهبر آینده چگونه خواهد بود.²

اصلاح طلبان با استفاده از تریبون های رسانه ای خود به مصاف این تکفیر و دشنام رفته اند. یکی از اصلاح طلبان می گوید: « اگر امثال بهشتی و امام موسی صدر و طالقانی جاذبه های دینی و مذهبی برای ورود فوج فوج مردم به دین بودند (یدخلون فی دین الله افواجا)، معمّم هایی که تصور می کنند تقسیم کننده بهشت و دوزخ بین مردم هستند و آنها هستند که تشخیص می دهند که چه کسی ملعون است و چه کسی نیست، عاملان خروج فوج فوج مردم از دین خدایند»³. اصلاح طلبان نسبت به بودجه مجلس خبرگان رهبری که 437 میلیارد تومان برای سال جاری است، نیز انتقاد دارند و می گویند هر ساعت 50 میلیون تومان از اموال ملت برای افرادی چون این تکفیری ها مصرف می شود که بدر کینه و نفرت را در جامعه می پاشند»⁴.

دو. انتقاد سیاسی: حمله نماینده مجلس خبرگان رهبری به رهبران اصلاح طلب

در ایران نبرد فکری میان اصلاح طلبان و محافظه کاران از سالها پیش جریان داشته است. بعد از پیروزی پزشکیان به عنوان یک چهره اصلاح طلب در انتخابات، این نبرد بار دیگر در فضای عمومی جامعه نمایان شده است. اختلاف میان دو جریان اصلاح طلب و محافظه کار تنها به مسائل فکری معاصر محدود نمی شود بلکه به ابعاد سیاسی و دینی نیز سرایت کرده است. تندروها برای شکست برنامه های پزشکیان و یا مانع تراشی و یا تحمیل برخی الزامات، حتی قبل از اینکه پزشکیان و دولت اصلاح طلب او عملاً مأموریت خود را آغاز کنند، برای تخریب اصلاح طلبان کمر همت بسته اند. تندروها انتقادهای خود را در سه جبهه سازمانی، سیاسی و دینی دنبال می کنند.

یک. انتقاد سازمانی: غلام رضا فیاضی نماینده مجلس خبرگان رهبری از حوزه استان خراسان شمالی، در اظهارات توهین آمیزی به محمد خاتمی، رفسنجانی و علی شریعتی گفت: « دکتر علی شریعتی لعنت الله علیه یقیناً کافر بود. خاتمی شیعه نیست. رفسنجانی هم ملعون است؛ اگر او ملعون نباشد کس دیگری ملعون نیست»¹. هدف فیاضی از حمله به اندیشمندان و فیلسوفان اصلاح طلب، همانا حمله به ریشه های تفکر اصلاح طلب است؛ زیرا او نیک می داند که خطر اصلاح طلبان بیش از آنکه از طریق فعالیت های سیاسی و یا مسئولیتهای سیاسی آنها باشد، از افکار و باورهای آنان نشأت می گیرد. در نتیجه، خدشه دار کردن

(1) - آرمان امروز، توهین عضو خبرگان رهبری به شریعتی و خاتمی و یک واکنش، 07 آگوست 2024 م. <https://bit.ly/3AhsPmO>.
(2) - همان.

(3) - خبر آنلاین، ساعتی 50 میلیون تومان می گیرید برای لعنت کردن خاتمی، هاشمی و علی شریعتی؟... 09 آگوست 2024 م. <https://bit.ly/3WXY4kb>

(4) - همان.

به عنوان افراد امانتدار و عادل پاسداری کنند. از این روی سپردن مسئولیت کلیدی و حساس وزارت به افراد زاویه دار نمی تواند با سوگندی که یاد کرده اند همخوانی داشته باشد.²

سه. انتقاد دینی: روحانیون که در حمله به پزشک‌ها و چهره‌های اصلاح طلب نزدیک به او، پیش‌تاز بوده‌اند، در این زمینه از هیچ تلاشی فروگذار نکرده‌اند. روح الله قرهی مدیر حوزه علمیه امام مهدی واقع در منطقه حکیمیه شرق تهران، اندیشه ظریف و خاتمی را مورد انتقاد قرار داد و گفت که اندیشه آنان در عمل خطر خود را نشان داده است. او علت اختلاف خود با آنان را ترس آنها از آمریکا خواند و گفت که آنها مرعوب قدرت آمریکا هستند. او همچنین روحانی را متهم ساخت که گفته است باید بپذیریم که این دنیا کدخدایی دارد. معنای سخن روحانی این است که اقدام خمینی در قیام و انقلاب اشتباه بوده است. اگر به تفکر و اندیشه آنها بها داده شود، فاتحه نظام خوانده است. قرهی اصلاح طلبان را نوکر انگلیس می داند و نصب پرچم اوکراین بر سر در سفارت انگلیس در تهران را شاهی بر ادعای خود مطرح می کند. و می گوید: انگلیسی ها با به قدرت رسیدن دوستانشان (یعنی اصلاح طلبان) در ایران احساس امنیت می کنند.³

چهار. سناریوهای احتمالی: در اینجا، سؤالات چندی در مورد رابطه اصلاح طلبان و محافظه کاران در مرحله پیش رو، مطرح است. آیا این اظهارات که رهبران اصلاح طلب را کافر و خائن معرفی می کنند و لعن و نفرین را تثار آنان می کنند، مقدمه ای برای یک حمله خشن علیه اصلاح طلبان است

همزمان با آغاز کار رئیس جمهور جدید اصلاح طلب با این هدف صورت گرفته است که رئیس جمهور قدرت رقباى محافظه کار خود را در نظر بگیرد و غرق در برنامه های اصلاح طلبانه خود نشود. و به نظر می رسد که علی رغم وجود یک نوع هماهنگی ظاهری میان پزشک‌ها و علی خامنه ای رهبر ایران، اما محافظه کاران و تندروها همچنان مجالی برای حمله به پزشک‌ها و اصلاح طلبان در اختیار دارند و این حملات را از تریبون روزنامه های نیمه رسمی نزدیک به سپاه انجام می دهند؛ یعنی اینکه اینگونه فشارها علیه رئیس جمهور با موافقت رهبر و سپاه انجام می گیرد.

در همین زمینه، حسین شریعتمداری مدیر مسئول روزنامه کیهان و نماینده رهبر در مؤسسه کیهان از رئیس جمهور جدید در مورد ترکیب کابینه و موضعی که برخی از وزیران کنونی در قبال اصول و مبانی انقلاب و نظام داشته‌اند، مورد انتقاد قرار داد.¹ شریعتمداری تفسیر تازه ای در مورد روابط میان نهادهای جمهوری اسلامی ارائه می کند و به طور خلاصه می خواهد بگوید که رئیس جمهور منتخب حق ندارد هر کسی را که بخواهد به عنوان وزیر کابینه پیشنهاد کند. و این حق نمایندگان مجلس و بلکه وظیفه آنها است که به برخی از وزیران پیشنهادی رئیس جمهور رأی اعتماد ندهند: "نمایندگان مجلس شورای اسلامی، برگزیدگان مردم و نماینده آنها هستند و سوگند یاد کرده‌اند که پاسدار حریم اسلام و نگهبان دستاوردهای انقلاب اسلامی ملت ایران و مبانی جمهوری اسلامی باشند... و از ودیعه ای که ملت به آنها سپرده

(1) -روزنامه کیهان، ما اشتباه شما را تکرار نمی کنیم! (نکته)، 12 آگوست 2024م (تاریخ بازدید: 28 آگوست 2024م). <https://bit.ly/3yJdvyy>

(2) -روزنامه کیهان، ما اشتباه شما را تکرار نمی کنیم! (نکته)، 12 آگوست 2024م (تاریخ بازدید: 28 آگوست 2024م). <https://bit.ly/3yJdvyy>

(3) -دیده بان ایران، در گفت و گو با دیده بان ایران: مطرح شد: قرهی: دشمن در بدنه انقلاب نفوذ کرده / تفکر امثال ظریف نظام را به لبه پرتگاه می برد... 13 آگوست 2024م (تاریخ بازدید: 27 آگوست 2024م). <https://bit.ly/3LUSVOA>

کاران و دیدگاه‌های آنها در نهادهای کشور همخوانی نداشته باشد، پرهیز کنند. محافظه کاران از همه جبهات، اصلاح طلبان را مورد انتقاد و حمله قرار دادند. این بدان معناست که اگر چنانچه اصلاح طلبان بخواهند بدون موافقت و مشورت رهبری و نهادهای تحت امر او، غرق در اجرای طرحهای اصلاح طلبانه خود شوند، این اراده وجود دارد که جلوی آنها گرفته شود. حال با این وضعیت، دو سناریو برای آینده نزدیک متصور است. یا اینکه این شکاف و اختلاف میان دو جریان وسیع تر می شود و محافظه کاران تندرو علیه اصلاح طلبان به روشهای خشونت فیزیکی و اقدامات روشمند قضایی متوسل می شوند و یا اینکه پزشک‌های موفق می شود برای کسب رضایت نخبگان حاکم، خشم محافظه کاران را مهار کرده و همچنان موضع میانه ای را اتخاذ کند. و با توجه به هماهنگیهای صورت گرفته با رهبری در انتخاب وزیران، می توان انتظار داشت که شانس تحقق سناریوی دوم بیشتر است.

رای اعتماد مجلس به تمامی وزیران دولت جدید

بعد از شور و مشورتهای چند روزه، مجلس شورای اسلامی به تمامی 19 وزیر پیشنهادی رئیس جمهور مسعود پزشک‌های رأی اعتماد داد. این رأی اعتماد کامل به کابینه وزیران در سایه رویکردهای اصلاح طلبانه پزشک‌های تسلط محافظه کاران بر اکثریت کرسی های پارلمان، غیر منتظره بود. در این گزارش به سه محور پرداخته می شود: رأی اعتماد مجلس به کابینه دولت علی رغم انتقاد تندروها از برخی وزیران، پزشک‌های به خاطر ترکیب کابینه مورد انتقاد قرار گرفت، خشم تندروها از اظهارات

یعنی همانند آنچه در نیمه دوم دهه نود قرن بیستم و دهه اول این قرن رخ داد؟! یا این حملات صرفاً با هدف فشار بر رئیس جمهور صورت می گیرد تا راه خود را از اصلاح طلبان جدا ساخته و از آنان فاصله بگیرد تا محافظه کاران بتوانند روند تصمیم سازی را در اختیار خود بگیرند و یا اینکه در آن مشارکت فعالی داشته باشند؟!

اما به هر حال، به نظر می رسد که این فشارها حتی در تشکیل کابینه نیز مؤثر واقع شده است. زیرا همانطور که گفته می شود اولاً پزشک‌های در انتخاب وزیران با رهبر مشورت کرده است و ثانیاً، در ترکیب کابینه حضور چهره های اصلاح طلب بسیار کم رنگ دیده می شود و ثالثاً، برخلاف وعده های انتخاباتی وی، او در ترکیب کابینه به اهل سنت و اقلیت های قومی و مذهبی میدان نداده است. این یعنی برخی مسائل خطوط قرمز نظام به شمار می روند که او نتوانسته از آنها عبور کند و یا اینکه رهبر به او اجازه نداده است! این وضعیت، انتقاد مولوی عبد الحمید را در پی داشت¹.

خلاصه:

محافظه کاران تلاش کردند از دو طریق اصلاح طلبان را تحت فشار قرار دهند. اول: با انتقاد از اندیشمندان اصلاح طلب و بی اعتبار کردن آنها تلاش کردند پزشک‌های دولت وی را وادار سازند که با افکار این اندیشمندان فاصله بگیرد. دوم: با انتقاد سیاسی تند از کارنامه وزرای اصلاح طلب و معتدل آنها را غیر انقلابی معرفی کردند که به اصول و ارزشهای انقلاب باور ندارند. محافظه کاران با در پیش گرفتن این راهبرد تلاش کردند، وزرای اصلاح طلب را در وضعیتی قرار دهند که در مقام دفاع از خود، از هرگونه اقدامی که با معیارهای محافظه

(1)- ایران وایر، اعتراض مولوی عبد الحمید به کابینه پزشک‌های: اهل سنت و اقوام سهمی ندارند، 14 آگوست 2024م (تاریخ بازدید: 29 آگوست 2024م). <https://bit.ly/3yL20Xp>

منتهی شد، مورد اعتراض عده ای از مردم قرار گرفت.

دوم: انتقاد از پزشک‌یان به خاطر ترکیب کابینه
با اعلام ترکیب کابینه که تعدادی از وزیران محافظه کار دولت رئیس جمهور فقید ابراهیم رئیسی را نیز در میان خود داشت، بر همگان روشن شد که این کابینه انتظار بسیاری از اصلاح طلبان که به اصلاحات و تغییر امید بسته اند را برآورده نمی سازد. لذا، برخی اصلاح طلبان با این بهانه که این وزیران با روند اصلاح طلبی که از جمله وعده های انتخاباتی پزشک‌یان بود، هیچ ارتباطی ندارند، پزشک‌یان را هدف انتقادهای تندی قرار دادند. اما او همچنان به منتقدان توصیه می کرد صبر کنند تا وزیران فعالیت خود را آغاز کنند آنگاه، بر اساس عملکردشان قضاوت کنند.

کنشگران سیاسی و برخی فعالین فضای مجازی و روزنامه ها نیز پزشک‌یان را متهم کردند که وعده خود مبنی بر انتخاب یک وزیر از اهل سنت را زیر پا گذاشته است. لیستی از کابینه در شبکه های اجتماعی دست به دست می شد که یک وزیر از اهل سنت ایران را در آن میان به چشم می خورد؛ اما این گزینه در لیست نهایی حذف شد.

از دیگر انتقادهای به کابینه پزشک‌یان، سن وزیران بود. جوانترین چهره ها در میان وزیران ستار هاشمی وزیر ارتباطات و فرزانه صادق وزیر راه و شهرسازی هستند که سن هر دوی آنها 48 سال است. مسن ترین وزیر نیز عبد الناصر همتی وزیر اقتصاد و دارایی با 67 سال سن است. اما میانگین سن وزرای پیشنهادی 59,7 سال است که با وعده های قبلی پزشک‌یان در مورد تشکیل دولت با استفاده از نیروهای جوان همخوانی ندارد. از دیگر انتقادهای به رئیس جمهور پزشک‌یان، انتخاب سه تن از وزیران دولت رئیس جمهور فقید ابراهیم رئیسی است که به باور منتقدان

پزشک‌یان در مورد هماهنگی با رهبر در مورد وزیران.

نخست: رأی اعتماد مجلس به کابینه دولت

علی رغم انتقاد تندروها از برخی وزیران

مجلس شورای اسلامی با اکثریت محافظه کاران، در روز 21 آگوست 2024 به همه وزرای پیشنهادی رئیس جمهور جدید رأی اعتماد داد. این رأی اعتماد جمعی که کابینه پزشک‌یان کسب کرد در طول 23 سال گذشته، سابقه نداشته است. آخرین دولتی که چنین دستاوردی را کسب کرد، دولت رئیس جمهور اسبق محمد خاتمی در سال 2001 بود. کابینه جدید که کار خود را از ماه آگوست رسماً آغاز کرد، 19 وزیر دارد که از آن میان فرزانه صادق وزیر راه و شهرسازی تنها وزیر زن می باشد.

علی رغم اینکه تمامی وزیران پیشنهادی موفق به کسب اعتماد مجلس شدند، اما برخی نمایندگان تندرو مخصوصاً آنهایی که به سعید جلیلی نامزد بازنده انتخابات ریاست جمهوری نزدیک هستند تلاش کردند صلاحیت برخی وزرای پیشنهادی را زیر سؤال ببرند که از جمله این وزیران می توان به ناصر همتی وزیر اقتصاد اشاره کرد که رقابت با رئیس جمهور فقید ابراهیم رئیسی در انتخابات پیشین ریاست جمهوری و همچنین ریاست بانک مرکزی در دولت روحانی را در کارنامه خود دارد. عباس عراقچی وزیر دیگری بود که به خاطر نقشش در گفتگوهای برجامی که به امضای برجام 2015 با کشورهای 1+5 منتهی شد، مورد انتقاد نمایندگان تندرو قرار گرفت. گفتنی است که این نمایندگان با برجام نیز مخالف بودند. همچنین، نمایندگان تندرو تلاش کردند صلاحیت محمد رضا ظفرقندی وزیر بهداشت و درمان را به خاطر حمایت از اعتراضات سال 2009، مورد تردید قرار دهند. گفتنی است که نتایج انتخابات آن سال که به پیروزی محمود احمدی نژاد

" ادعای پزشک‌های مبنی بر اینکه او وزیر کابینه اش را بعد از هماهنگی با رهبری انتخاب کرده است، بلافاصله به دستاویز و بهانه ای برای دشمنان تابلودار نظام بدل شد که با استناد به اظهارات آقای پزشک‌های، مردم سالاری و جایگاه مجلس و حتی اختیارات رئیس جمهور را در جمهوری اسلامی ایران به زیر سؤال ببرند"⁴. همه این انتقادات از یک واقعیت پرده بر می دارد و آن اینکه استفاده پزشک‌های از نام رهبر، تأثیر زیادی در رأی اعتماد به کابینه داشت.

خلاصه:

بی تردید، موفقیت پزشک‌های در کسب رأی اعتماد مجلس به کابینه اش، دستاورد بزرگی است که رؤسای جمهور پیشین بعد از خاتمی چنین دستاوردی نداشتند. احتمالاً، استفاده پزشک‌های از نام رهبری و تأکید بر موافقت رهبری با تمامی اعضای دولت، یکی از عوامل این موفقیت بود. اما مسلماً، عوامل مهم دیگری در کسب این موفقیت دخیل بود که از جمله آنها می توان به پایبندی پزشک‌های به ادامه راه رئیس جمهور فقید ابراهیم رئیسی و هماهنگی با محمد باقر قالیباف رئیس مجلس و گزینش اعضای کابینه از تمامی جریان‌های سیاسی نظام اشاره کرد. و صد البته که انتخاب تعدادی از وزرای دولت رئیسی دستیابی به این موفقیت و دستاورد را تسهیل کرد.

این امر به معنای ادامه روند حکومت پیشین است.¹

سوم: اظهارات پزشک‌های در مورد هماهنگی با رهبر، خشم تندروها را به دنبال داشت

هرچند انتخاب وزیران توسط رئیس جمهور صورت می گیرد اما سنت رؤسای جمهور ایران همواره این بوده است که برخی از وزیران مخصوصاً وزیر کشور، وزیر خارجه، وزیر اطلاعات، وزیر دفاع، وزیر فرهنگ و ارشاد سلامی را با مشورت و هماهنگی با رهبر انتخاب می کردند. اما این بار پزشک‌های در سخنان خود در مقابل نمایندگان مجلس علناً اعلام کرد که او در مورد لیست وزیران پیشنهادی قبل از ارائه آن به مجلس با رهبر هماهنگی کرده است. این در حالیست که رؤسای جمهور پیشین هرچند که با رهبر هماهنگی می کردند، اما علناً آن را اعلام نمی کردند.

چهره های تندرو، این اظهارات را بهانه قرار داده و پزشک‌های را آماج حملات انتقادی خود قرار دادند. به عنوان مثال، حمید رسایی نماینده مجلس در شبکه ایکس نوشت: « پزشک‌های برای تأیید کابینه اش هزینه بی سابقه ای از رهبری کرد²». در عین حال، مالک شریعتی دیگر نماینده مجلس نیز گفت که « هزینه کردن رئیس جمهور محترم از رهبر انقلاب برای رأی گرفتن از مجلس، خطای بزرگی بود چون اگر رأی نیاورند مجلس را مقابل گزینه رهبری قرار می دهد³. اما حسین شریعتمداری مدیر مسئول روزنامه کیهان در واکنش به سخنان پزشک‌های گفت:

- (1) آنالیز کابینه پیشنهادی پزشک‌های، (22 مرداد 1403 ه.ش)، تاریخ بازدید: 5 سپتامبر 2024. <https://2u.pw/xAPksooD>
- (2) انتخاب، عصبانیت رسایی از اظهارات پزشک‌های: هزینه بی سابقه ای از رهبری کرد، (31 مرداد 1403 ه.ش)، تاریخ بازدید: 5 سپتامبر 2024. <https://2u.pw/B3FOXm4R>
- (3) خبرآنلاین، عصبانیت مالک شریعتی از دفاعیه آخر پزشک‌های / تعداد وزرای در معرض خطر کاهش جدی پیدا می کند، (31 مرداد 1403 ه.ش)، تاریخ بازدید: 6 سپتامبر 2024. <https://2u.pw/pZFE7wdO>
- (4) خبرآنلاین، تشکر حسین شریعتمداری از مسعود پزشک‌های / حرف های رئیس جمهور درباره انتخاب وزیران با هماهنگی رهبری واقعیت ندارد، (6 شهریور 1403 ه.ش)، تاریخ بازدید: 6 سپتامبر 2024. <https://2u.pw/AtJO3FE8>

ایران با چشم انداز نظامی بلندپروازانه، به مقابله با چالشهای امنیتی خود می رود

مدار زمین، سطح توانمندی ایران در زمینه فناوری فضایی را ارتقا دهد. او در سخنان خود در برابر نمایندگان مجلس از طرح خود مبنی بر گسترش توانمندیهای ایران در جنگ هوایی و دریایی، فناوری موشکی، سامانه های پدافند هوایی و در زمینه هوا فضا، پرده برداشت. از دیگر بلندپروازیهای نصیرزاده این است که در صدد است با "دستیابی به فناوریهای جدید و افزایش تولید کشتیهای تندروی نظامی با قابلیت پرتاب موشکهای کروزر" به توسعه رزمناوهای سنگین چند منظوره روی آورد.²

وزیر دفاع ایران گفت اطمینان دارد ایران در سایه این دیپلماسی نظامی می تواند به روزترین تولیدات خود را به کشورهای همسایه، آمریکای لاتین و آفریقا صادر کند. اما ناگفته پیداست که دولت پزشکیان علاوه بر اینکه برای تأمین مالی این طرح بلندپروازانه با کمبود منابع مالی مواجه می شود، از لحاظ فناوری نیز ضعف هایی دارد. و پیداست که نصیرزاده به همکاری دفاعی با روسیه چشم امید بسته است. گفتنی است که روسیه علاوه بر اینکه تسلیحات ایرانی را خریداری می کند، برخی از جنگ افزارهای غربی را در جریان جنگ با اوکراین تصاحب می کند. اما به نظر می رسد تهران که نه از توان مالی کافی برخوردار است و نه در زمینه فناوری پیشتاز است، بیش از حد خوش بین است که می تواند در روزهای سخت روی روسیه حساب باز کند.

دوم: رزمایش دریایی در دریای خزر و تمرینات نظامی در نزدیکی مرزهای عراق

نیروی دریایی ایران با استفاده از پایگاه نظامی آستارا، دست به یک رزمایش دریایی در

سرتیپ عزیز نصیرزاده وزیر جدید دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ایران برنامه ها و طرحهای بلندپروازانه ای را با هدف توسعه توانمندیهای ایران در زمینه های دفاعی، تسلیحاتی، هواپیمایی، رزمناوها، ماهواره ها و پهپادها اعلام کرد. و با توجه به چالشهای مالی که در حال حاضر گریبانگیر ایران است، انتظار می رود که این طرحها با موانع زیادی روبرو شوند. از سویی دیگر، ایران برای تقویت حضور نظامی در مرزهای شمالی و غربی و دریای خزر، رزمایش دریایی و تمرینات نظامی مشترکی با روسیه در دریای خزر برگزار کرد و در نزدیکی مرزهای عراق نیز دست به تمرینات نظامی زد. در این گزارش، طرحهای بلندپروازانه وزیر دفاع جدید ایران و رزمایش ها و تمرینات نظامی اخیر ایران و پیامهای آن مورد بررسی قرار می گیرد.

نخست: طرحهای بلندپروازانه وزیر دفاع

جدید ایران

سرتیپ عزیز نصیرزاده وزیر دفاع جدید ایران حتی با معیارهای تهران نیز بسیار بلندپرواز به نظر می رسد. او در شرایطی کار خود را آغاز کرده است که تنشها با اسرائیل بالا گرفته است و عملیات دزدی دریایی حوثی ها در دریای سرخ همچنان ادامه دارد. نصیرزاده وزیر دفاع، لیستی از برنامه ها را در زمینه دفاعی و تسلیحاتی، بهسازی جت ها و یا هواپیماهای با قابلیت فرود و تیک آف عمودی، رزمناوهای سنگین، ماهواره ها و پهپادهای مبتنی بر هوش مصنوعی از جمله اهداف خود اعلام کرده است.¹ نصیرزاده در صدد است با تزریق بیش از 20 ماهواره در

(1) 'Iran Defense Minister Nominee Outlines Strategic Military Development Plans,' Tasnim News Agency, August, 15, 2024, <https://2u.pw/89tUc0r> [Last viewed on August 31, 2024]

(2) Ibid.

موشکهای کروز و اژدرافکن مجهز است و قادر است کشتیها، پهپادها، بالگردها، زیر دریایی ها و هواپیماها را شناسایی و رصد کند.

به نشانه همبستگی بعد از ترور اسماعیل هنیه، علاوه بر رزمایش دریایی مشترک ایران و روسیه، این دو کشور اقدام به گشت زنی های مشترک در دریای خزر کردند. طبق خبرنامه رسمی روسی «مأموریت گشت دریایی مشترک روسیه و ایران در دریای خزر با موفقیت انجام شد. طرف روسی در این مأموریت از پروژه 21630 خود یعنی دو کشتی وولگودونسک و آستارخان (کلاس بویان) مجهز به توپخانه و موشکهای کوچک استفاده کرد. اما نیروی دریایی ایران از شناور شهید ناظری و قایق تندرو موشک انداز جوشن و نیز ناوچه دیلمان استفاده کرد⁴. علاوه بر این رزمایش و تمرینات نظامی مشترک ایران و روسیه، سپاه پاسداران در استان کرمانشاه که استان غربی ایران است و در نزدیکی مرزهای عراق دست به تمرینات نظامی زد تا "آمادگی جنگی نیروهای خود را ارتقا دهد"⁵.

خلاصه:

تنگنای اقتصادی و مالی که گریبانگیر ایران شده است، مانع بزرگی بر سر راه طلبی های بزرگ ایران به شمار می رود و مانع از آن می شود که ایران بتواند ناوگان نظامی خود را با استانداردهای روز مجهز کند. این بدان معناست که پیشبرد برنامه های وزیر دفاع

دریای خزر زد¹ و اهداف فرضی را منهدم کرد. در بحبوحه تهدیدها به واکنش انتقامی در برابر ترور اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس در تهران، ایران با برگزاری این رزمایش دریایی این پیام را به اسرائیل مخابره کرد که پایگاههای تل آویو در جمهوری آذربایجان در تیررس ایران قرار دارد. در سالهای گذشته، تهران حضور نظامی و همچنین آمادگی نظامی خود در دریای خزر و در نواحی مرزی پرتنش با باکو را افزایش داده است.

پیش از این و در جولای سال 2021 نیز ایران اقدام به برگزاری رزمایش نظامی با نام «امنیت پایدار 1400» در مساحتی حدود 77000 کیلومتر مربع کرد². ارتش ایران در این رزمایش، با استفاده از تاکتیکهای سلاحهای مشترک، سناریوهای فرضی تهاجمی و دفاعی را بازنمایی کردند³. ایران تلاش می کند با برگزاری رزمایش پهپادی و قدرت نمایی با استفاده موشک اندازهها، جنگنده ها، بالگردها و کشتیهای جنگی ضمن اینکه پیام همبستگی به ارمنستان ارسال می کند، سطح بازدارندگی در مقابل آذربایجان را نیز افزایش دهد. شایان ذکر است که آذربایجان بعد از روسیه، بزرگترین تجهیزات نظامی دریایی را در دریای خزر دارد. این در حالیست که ایران به شدت در حال گسترش و تقویت توان نیروی دریایی خود است. در همین راستا، ایران در سال گذشته از ناوشکن 1400 تنی دیلمان رونمایی کرد. این ناوشکن به

(1) Iran's Navy conducts drill in Caspian Sea, Mehr News Agency, Aug 14, 2024, <https://2u.pw/mWfzhW3y> [Last viewed on August 31, 2024]

(2) Orkhan Jalilov, Iranian Navy Stages Drill in Caspian Sea, Caspian News, July 1, 2021, <https://2u.pw/4fow2i1y> [Last viewed on August 31, 2024]

(3) رزمایش امنیت پایدار 1400 ارتش دریای خزر آغاز شد¹, Tasnim News Agency, June 30, 2021, <https://2u.pw/2G5rPsBa> [Last viewed on August 31, 2024]

(4) 'Warships of Russian, Iranian navies jointly patrol Caspian Sea', Tass, Aug 01, 2024, <https://2u.pw/9qPoXRqu> [Last viewed on August 31, 2024]

(5) 'Iran's Revolutionary Guards hold military drill in western Iran, IRNA says', Reuters, Aug 11, 2024, <https://2u.pw/J8Z7Zvrb> [Last viewed on August 31, 2024]

نخست: علل و پیامدهای ناشی از ریزش طبقه متوسط در ایران

ریزش طبقه متوسط در ایران علل و عوامل متعددی دارد و تحریمها مهمترین آنهاست که تمام جوانب زندگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و حتی سلامت ایرانیان را تحت تأثیر قرار داده است⁽¹⁾. گزارش روزنامه هم میهن حکایت از آن دارد که طبقه متوسط سالانه به طور میانگین حدود 11 درصد کوچک تر شده است. این مسأله نشان می دهد که در نتیجه عدم ثبات اقتصادی و اجتماعی و ناامیدی نسبت به آینده و نیز به خاطر وجود موانع و محدودیت های سیاسی، تحریمها و فساد⁽²⁾ و افزایش مالیات که در دولت رئیسی رخ داد، روند کاهش طبقه متوسط در ایران تشدید شده و افراد بیشتری از طبقه متوسط را به دهک های درآمدی پایین تر سوق داده و مهاجرت طبقه متوسط رو به بالا را افزایش داده است⁽³⁾. در لایحه بودجه سال 2024 درآمدهای مالیاتی نسبت به قانون بودجه سال 2023 به میزان 50 درصد افزایش یافته است که قرار است 45 درصد بودجه کشور را تأمین کند. بر اساس برنامه هفتم توسعه، اجرای طرحهای اقتصادی از محل درآمدهای مالیاتی صورت می گیرد که این امر می تواند عواقب اجتماعی جبران ناپذیری را برای آینده به ارمغان آورد. یکی از اقتصاددانان ایرانی به نام مسعود نیلی بر این نکته تأکید دارد که کاهش سهم درآمدی کاهش سهم درآمدی جامعه به موازات افول شاخص های توزیعی در جامعه ایران یکی از مهمترین عوامل تضعیف طبقه متوسط به شمار می رود. مطابق آمارها، 35 درصد جامعه فقیر مطلق،

جدید ایران به حل بحران برنامه هسته ای و رفع تحریمها گره خورده است. از سویی دیگر، رزمایشهایی که ایران در دریای خزر و در منطقه ای نزدیک به جمهوری آذربایجان که روابط تنگاتنگی با اسرائیل دارد و همچنین تمرینات نظامی سپاه پاسداران در نزدیکی مرزهای عراق، در درجه اول با هدف ارسال این پیام به اسرائیل صورت گرفت که تهران برای پاسخ به ترور اسماعیل هنیه کاملاً آمادگی دارد و در این زمینه یا پایگاههای تل آویو در آذربایجان را هدف قرار می دهد و یا اینکه مستقیماً به اسرائیل حمله می کند.

تداوم ریزش طبقه متوسط در جامعه ایران

به دنبال انتشار گزارشهایی مبنی بر تداوم ریزش طبقه متوسط در ایران و هشدارهای کارشناسان در مورد تأثیر وضعیت بر آینده توسعه در ایران در کوتاه مدت و دراز مدت، بار دیگر بحثها درباره اهمیت طبقه متوسط در کشور بالا گرفته است. بحران افول طبقه متوسط از بزرگترین چالشهای پیش روی دولت جدید مسعود پزشکیان است و می طلبد که برای حمایت از این طبقه که در حفظ توازن اقتصادی و اجتماعی ایران اهمیت فراوانی دارد، به دنبال یافتن راه حلهای ریشه ای بود. در این گزارش ابتدا به علل و پیامدهای افول طبقه متوسط در ایران می پردازیم و سپس طرح دولت پزشکیان برای نجات این طبقه را مورد بررسی قرار می دهیم.

(1) تجارت فردا، بریادرفته؛ تحریمها از چه مسیری زندگی جوانان را تحت تأثیر قرار می دهند؟ (24 آگوست 2024م.)، تاریخ بازدید 25 آگوست 2024م، <https://bit.ly/4gsbLea>

(2) تجارت فردا، بریادرفته؛ تحریمها از چه مسیری زندگی جوانان را تحت تأثیر قرار می دهند؟ همان.

(3) اعتماد، تحریم های اقتصادی و خروج آمریکا از برجام چه بلایی سر طبقه متوسط آورد؟ (18 آگوست 2024م.)، تاریخ بازدید 23 آگوست 2024م، <https://bit.ly/3WIb0TC>

طبقه فرودست سوق می دهد و اینگونه است که قشر فقیر، هر روز فقیرتر می شود.

دوم: برنامه دولت پزشک‌یان برای نجات طبقه متوسط

در کارزار انتخابات اخیر ریاست جمهوری، پزشک‌یان از سیاست‌های مالیاتی دولت قبلی بر طبقه متوسط و اقشار ضعیف انتقاد کرد. پزشک‌یان وعده داد که معافیت‌های مالیاتی را افزایش می دهد. اما با توجه به اوضاع اقتصادی، بی ثباتی های موجود در بازار انرژی و بانکها، دور از دسترس بودن احیای برجام و مشکل رفع تحریمها به علت تنشهای منطقه ای و بین المللی، ممکن است پزشک‌یان در تحقق این وعده خود با مشکل روبرو شود⁽⁴⁾. دولت چهاردهم برای نجات طبقه متوسط باید به مهارتورم به عنوان مهمترین اولیتهای توجه جدی داشته باشد. در همین رابطه بهاء الدین حسینی هاشمی کارشناس اقتصادی می گوید: « کاهش نقدینگی و تامین کسری بودجه از طریقی که تورم را نباشد، نقش موثری در نجات طبقه متوسط دارد. » او در ادامه می گوید: « اقتصاد باید خصوصی باشد و دولت صرفا سیاستگذاری را برعهده بگیرد و تصدی گری نکند. در حال حاضر 70 درصد از تولید ناخالص ما دست دولت و نهادهای عمومی است، در صورتی که تمام نهادها و بنیادها حتی ضمن حفظ ماموریت هایشان باید یک خزانه مالی واحد را تشکیل بدهند و منابع، مصارف، درآمد و مدیریت شان در اختیار دولت باشد ». حسینی هاشمی تاکید کرد: در این شرایط دولت می تواند

57 درصد در مرز فقر و 8 درصد جامعه از طبقه برخوردار و ثروتمند محسوب می شوند که این اعداد به خوبی گسل عمیق طبقاتی و اختلاف سطح درآمدی ایرانیان را نمایان می کند⁽¹⁾. همچنین، ناصرزکری کارشناس رشد و توسعه اقتصادی به این نکته اشاره می کند که این یک موضوع مهم است که ابعاد قشر متوسط جامعه چقدر باشد و حتی این موضوع به عنوان ابزار و شاخصی برای سنجش میزان توسعه و پیشرفت کشور و تحقق توازن میان خواسته های ثروتمندان و قشر فقیر جامعه مورد استفاده قرار می گیرد. اگر در اثر فقر، طبقه متوسط از بین برود و به طبقه فقیر تنزل پیدا کند، آنگاه خانواده ها از تأمین هزینه های آموزش فرزندان خود نیز عاجز خواهند بود. در نتیجه، جامعه موتور توسعه را از دست می دهد. علاوه بر آن، در نتیجه فقر و سیاستهای نادرست دولت اکنون مشکلی بنام بحران مسکن نیز خود را نشان داده است⁽²⁾. طبق تحقیقاتی در ایران، نزدیک به یک سوم خانواده های ایرانی با فقر دست به گریبان هستند. پنج میلیون نفر با گرسنگی درگیرند. در شاخص گرسنگی جهانی، ایران جزء 10 کشور با گرسنگی پایین است، اما در گزارش های میدانی میلیونها نفر با خطر گرسنگی روبرو هستند⁽³⁾ که این امر نتیجه مستقیم فقر گسترده در کشور و افزایش میزان تورم است. تداوم این فقر، بسیاری از خانواده های ایرانی را از طبقه متوسط به

(1) وبسایت ایندیپندنت عربی، الطبقة الوسطی سندئدر فی ایران ویبقی الأغنیاء والفقراء أقلیة وغالبیة، داریوش معمار (19 آگوست 2024م) تاریخ بازدید 23 آگوست 2024م، <https://bit.ly/4e5mau7>

(2) اقتصاد 100، حذف طبقه متوسط / طبقه فقیر برای تحصیل فرزندان هم نمی تواند هزینه کنند (25 آگوست 2024م)، تاریخ بازدید 28 آگوست 2024م، <https://bit.ly/47qnF3Z>

(3) شبکه شرق، تمام ایرانیان به طور متوسط فقیرتر شدند (5 آگوست 2024م)، تاریخ بازدید 18 آگوست 2024م، <https://bit.ly/3WRJqJc>

(4) وبسایت ایندیپندنت عربی، الطبقة الوسطی سندئدر فی ایران ویبقی الأغنیاء والفقراء أقلیة وغالبیة، همان.

مدیریت جامع و بهتری داشته باشد و انحصارها را از بین ببرد، چون انحصار مسبب فساد و مانع رشد اقتصادی کشور است⁽¹⁾.

همچنین، اصلاح ساختار بانکی و ساماندهی بانکها جهت ایجاد آمادگی برای فعالیتهای بین المللی باید اتفاق بیفتد. همچنین تحریم بخش بانکی مرتبط با FATF و تحریمهای مربوط به مبارزه با تأمین مالی تروریسم که اختصاراً CFT نامیده می شود، باید مرتفع گردد⁽²⁾.

خلاصه:

در سایه تداوم اوضاع وخیم اقتصادی و ناکارآمدی برنامه های توسعه اجتماعی و اقتصادی و نیز نبود عدالت اجتماعی، می توان افول و نابودی مهمترین طبقه اجتماعی و موتور اقتصاد ایران که همانا طبقه متوسط است را انتظار داشت. این امر مسئولیت های دولت جدید به ریاست پزشکیان را به ویژه در زمینه کاهش میزان فقر، کاهش تورم، ایجاد تغییرات مفید و ریشه ای در برنامه های توسعه دو چندان می سازد؛ تا توازن و ثبات را برای تمامی شهروندان ایران فراهم سازد و یک زندگی آبرومند را برایشان تضمین کند.

(1) تحلیل داده های اقتصادی داریان، رونمایی از نسخه نجات طبقه متوسط در دولت چهاردهم (4 آگوست 2024م)، تاریخ بازدید 23

آگوست 2024م، <https://bit.ly/3Xt7jo1>

(2) همان.

روابط ایران با برخی از کشورهای عربی و منطقه ای شاهد تحولات مهمی بود. در مورد عراق، موضوع اصلاحیه پیشنهادی قانون احوال شخصیه، با توجه به ابعاد مذهبی، نقش آینده آن در زدودن ویژگیهای مدرن دولت عراق و حتمی بودن درگیریهای مذهبی ناشی از تلاشهای شیعه برای تحمیل هویت خود بر جامعه متکثر چند مذهبی و چند قومی، مهمترین رخداد عراق در ماه آگوست بود.

در این گزارش ابعاد سیاسی بحران قانون احوال شخصیه را مورد بررسی قرار می دهیم.

مناسبات ایران و جهان عرب

ابعاد سیاسی بحران قانون احوال شخصیه عراق

خارجی در نظر گرفته شده است. اما موارد اصلاحی به سه مسأله مهم خلاصه می شود: یک. افزودن یک بند به اصل (2)؛ که به اتباع عراق این حق را می دهد که مذهب شیعه یا سنی را انتخاب کنند تا در مسائل احوال شخصیه بر اساس احکام فقهی آن مذهب با آنان تعامل شود. این بند جدید تصریح دارد: "مرد و زن عراقی می توانند به هنگام بستن پیوند ازدواج و زناشویی، مذهب شیعه یا اهل تسنن را انتخاب کنند که احکام آن در همه مسائل مرتبط با احوال شخصیه بر آنان اجرا می شود. و کسی که در هنگام پیوند زناشویی، مذهب خاصی را انتخاب نکرده است، می تواند دادخواستی را به منظور اجرای احکام شرعی در خصوص احوال شخصیه بنا به مذهبی که انتخاب می کند به دادگاه مربوطه ارائه کند و دادگاه نیز موظف است به دادخواست آنان رسیدگی کند⁽¹⁾. این متن که در لایحه پیشنهادی آمده است صراحتاً از قانون مدنیت زدایی می کند و ویژگی مذهبی کشور را تقویت می کند که در نهایت به معنای عقب نشینی از اصول ملی در مقابل فاکتورهای مذهبی تنگ نظرانه ای است که هدفی جز خدمت به برنامه های خارجی در راستای تقویت هویت شیعی کشور عراق ندارد.

دو. الغای بند (5) ماده (10) که عقد پیوند ازدواج در خارج از دادگاه مربوطه را جرم انگاری می کند⁽²⁾. این اصلاحیه جدید، در واقع، علاوه بر اینکه دست قانون و محاکم قضایی را از مسائل شخصی مرتبط با مذاهب کوتاه می کند، پدیده کودک همسری را قانونی می سازد. گفتنی است اکنون و علی رغم غیر قانونی بودن پدیده کودک همسری، هزاران مورد پیوند ازدواج دختران زیر سن قانونی در دفاتر غیر قانونی صورت می گیرد؛ حال تصور

در طی ماه آگوست 2024 میلادی، فضای داخلی عراق شاهد جدال گسترده ای میان نیروهای سیاسی، دینی و قومی بر سر اصلاحیه پیشنهادی قانون احوال شخصیه شماره 188 مصوب سال 1959 میلادی، تبصره شماره 57 بود. طرفداری چارچوب هماهنگی مورد حمایت ایران از این لایحه نگرانیهای محافل مدنی، ملی و زنان نسبت به تصویب این قانون را برانگیخته است؛ زیرا علاوه بر اینکه این لایحه مورد تأیید مرجعیت دینی نجف است، ائتلافهای سنی نیز در مقابل تصویب قانون عفو عمومی که منجر به آزادی هزاران تن از مردم سنی از زندانها می شود، به حمایت از این اصلاحیه پیشنهادی تمایل نشان داده اند. و این یک بده بستان سیاسی شیعی - سنی برای تصویب این دو قانون است. اکنون به مهمترین ابعاد سیاسی بحران لایحه قانون احوال شخصیه می پردازیم:

نخست: ویژگیهای اصلاحات پیشنهادی در این قانون

قانون احوال شخصیه در عراق مصوب 1959 میلادی، یک قانون مدنی و فراقیر است و در مورد همه اتباع عراق از هر قوم و مذهبی که هستند بدون تبعیض صدق می کند. در نتیجه، این قانون قدیمی از هرگونه جوانب مذهبی تنگ نظرانه ای که با تحمیل یک مذهب بر سایر مذاهب، ویژگی مدنی کشور عراق را نشانه بگیرد، به دور است. در این قانون رابطه دولت با جامعه بر اساس بنیانهای ملی صرف و در چارچوب راهبرد عراق برای تحقق منافع کشور و به دور از برنامه های

(1)- ان ار تی، بالوثائق.. نص قانون تعدیل قانون الأحوال الشخصية، (04 آگوست 2024م)، تاریخ بازدید: 31 آگوست 2024م، <https://2u.pw/WfKeEweH>
(2)- همان.

عراق و تقویت هویت شیعی این کشور است گام بر می دارد و در این راه تا کنون چندین قانون را نیز به تصویب رسانده است که از جمله آنها می توان به قانون روز غدیر برای تحمیل روایت شیعی بر سایر روایت‌های مذاهب و قومیت های عراق اشاره کرد.

دو. تفسیر تازه ای از مشکل نظام سیاسی عراق

بحران پیش نویس اصلاحیه پیشنهادی قانون احوال شخصیه، تفسیر تازه ای از معضل نظام سیاسی عراق ارائه می دهد که از سال 2003 و همزمان با تسلط شیعه بر ارکان حکومت گریبانگیر کشور شده است. این بحران نشان داد که جامعه شیعی حاکم هیچگونه برنامه ملی در سطح کشور و مرتبط با هویت همگانی جامعه عراق ندارد که همه اقشار و اعضای پیکره عراق را بدون هیچ گونه استثنایی و بدون هیچگونه تبعیضی در بر بگیرد و هیچ یک از عراقیان را در حاشیه قرار ندهد. نخبگان حاکم تنها برنامه ای که دارند، همان برنامه مذهبی و در خدمت هویت فرعی است. در نتیجه می توان گفت که نظام سیاسی عراق تحت حکم احزاب شیعی، اصول اساسی موفقیت نظامهای سیاسی را نادیده گرفته است که در رأس آنها منافع ملی قرار دارد که نظام را در حل مشکلات و بحرانهای یاری می رساند. اما نظام عراق به معنای واقعی کلمه از مأموریت اصلی خود سر باز زده و صرفاً برای خدمت به اهداف سیاسی شیعی مرتبط با برنامه های ایران کمر همت بسته است تا با تقویت هویت شیعی، اجرای برنامه های توسعه طلبانه ایران را تسهیل کند. از این رو، نظام عراق خود را در بحرانهای چند لایه گرفتار کرده است.

سه. افزایش احتمال شعله ور شدن جنگهای فرقه ای: ادامه تلاشها برای تحمیل هویت شیعی بر پیروان سایر مذاهب، می تواند به افزایش اقتدار شیعه و تسلط بیشتر آن بر جوامع، امکانات و ارگانهای کشور عراق منجر شود که این امر خشم

کنیم که با برداشته شدن این منع قانونی این آمار سربه فلک خواهد کشید. انتظار می رود با تصویب این قانون جدید، علاوه بر اینکه حقوق زن و خانواده عراقی نادیده گرفته می شود، زمینه برای اشکال مختلف ازدواج فراهم می گردد که این امر می تواند افول ارزشهای اجتماعی را تشدید کرده و حقوق بسیاری از زنان عراقی را ضایع کند.

سه. عقد ازدواج که توسط افراد بالغ و بر اساس معیارهای شرعی و با اجازه دستگاه قضایی و یا با مجوز سازمان اوقاف شیعی و سنی و با رعایت تمام شروط لازم و اطمینان از عدم وجود موانع در زوجین، صورت گرفته، توسط محاکم قضایی تأیید می گردد⁽¹⁾. این قانون به ازدواج افراد بالغ - صرف نظر از اینکه 12، 14، و یا 18 باشند - صراحت دارد. همانطور که می دانیم اکنون سن قانونی ازدواج سن 18 سالگی است و اکثر دختران قبل از رسیدن به این سن، به بلوغ می رسند. با توجه به اینکه برخی خانواده ها تمایل دارند درباره ازدواج دختران جوان خود که به سن بلوغ رسیده اند تصمیم بگیرند، این قانون پدیده «کودک همسری» را ترویج و تشدید می کند. قابل ذکر است دختران بالغی که به سن هجده سالگی نرسیده اند، بر اساس قوانین و عرف بین المللی «زیر سن قانونی» محسوب می شوند.

دوم: نشانه ها و پیامدهای بحران اصلاح قانون احوال شخصیه

بحران قانون احوال شخصیه نظر به ارتباط این قانون به مسأله هویت کشور عراق و آینده آن، نشانه ها و پیامدهای مهمی دارد که در اینجا به برخی از آنها می پردازیم:

یک. نظام سیاسی عراق یک نظام پارلمانی است و در چنین نظامی اکثریت پارلمانی قدرت تصویب و یا الغای قوانین را در اختیار دارد. و خطر همینجاست که نظام پارلمانی بر اساس قانون اساسی چنین اختیاری به چارچوب هماهنگی می دهد و این چارچوب با حمایت قانون برای تحقق هدف نهایی خود که همانا تغییر هویت کشور

(1)-همان.

نهایی خود را محقق سازد، آنگاه کشورهای منطقه برای مقابله با آن متحمل چه هزینه هایی خواهند شد؟

خلاصه:

علی رغم اعتراض گروههای ملی، مدنی و زنان عراق نسبت به اصلاحیه پیشنهادی قانون احوال شخصیه، اما به احتمال زیاد پارلمان عراق در نهایت با این لایحه قانونی موافقت خواهد کرد که در این زمینه چند دلیل وجود دارد. اول، چارچوب هماهنگی به عنوان بزرگترین فراکسیون پارلمان از این لایحه قانونی حمایت می کند. دوم، حمایت غیر مستقیم حوزه از این لایحه قانونی. سوم، کارنامه پارلمان در تصویب لوایح قانونی مشابه در راستای تقویت هویت شیعه، احتمال تحقق این سناریو را افزایش می دهد.

کشورها و ملتها قربانی نظامهایی هستند که یک جریان حاکم به جای پرداختن به منافع جمعی و ملی، برای خدمت به مذهب کمر همت می بندند و به منافع کشور و شهروندان توجه چندانی ندارند. و مشکلاتی که دامنگیر جامعه مدنی عراق شده است و اوضاع معیشتی سختی که شهروندان عراق علی رغم وجود منابع سرشار کشور به آن گرفتار شده اند، مثال روشنی از بحران تسلط مذهب بر کشور است و عراق از سال 2003 میلادی تا کنون با این بحران دست و پنجه نرم می کند. آنچه در این نوشتار بیان شد از این واقعیت پرده برمی دارد که بازگذاشتن میدان برای جولان جامعه شیعی و یکه تازی آن در فضای سیاسی سبب شده است که شیعیان همچنان در راستای تقویت هویت شیعی عراق به پیش بتازند. و این واقعیت نیز مسجل شده است که عدم جدیت در مبارزات انتخاباتی آینده می تواند به پیشرفت بیشتر جامعه شیعی در تقویت هویت شیعی کشور عراق منجر شود.

و نارضایتی روز افزون جامعه اهل سنت و قومیت کرد را به دنبال خواهد داشت که در نهایت می تواند به انفجار خشم عمومی و اعتراضات خیابانی منجر شود و احتمال شعله ور شدن جنگهای مذهبی را نیز افزایش دهد؛ جنگهایی که با تخریب امکانات و منابع و از بین بردن نیروی انسانی، ثمره ای جز ویرانی برای عراق نداشته است. خطر شعله ور شدن جنگهای فرقه ای در این شرایط که عراق اوضاع بی ثباتی را تجربه می کند، بیشتر احساس می شود؛ زیرا بحرانهای داخلی گسترش یافته است و عراق به خاطر درگیر شدن گروههای شبه نظامی مورد حمایت ایران در جنگهای منطقه ای و حمله به اهداف آمریکایی در عراق، به زمین بازی و تسویه حسابهای طرفهای متخاصم بدل شده است.

چهار اولویت عامل مذهبی در تفکر راهبردی

سیاستمداران شیعه

آنچه بیان شد از یک واقعیت ثابت در اندیشه راهبردی سیاستگران شیعی عراق پرده برمی دارد و آن این است که در رویکردها، ابزارها و موضع گیریهای سیاستمداران شیعی عراق در مورد مسائل کشور، عامل مذهبی از جایگاه محوری و برتری نسبت به سایر عوامل دیگر برخوردار است. و زمانیکه که باید وفاداری خود را به مذهب نشان دهند و یا مذهب را تحمیل کنند، آنگاه ائتلافهای شیعی تمام توان خود را برای حمایت از مذهب به میدان می آورند و مفاهیم دولت مدنی و هویت همگانی را زیر پا می گذارند. از این رو، این سؤال مطرح می شود که: آیا تلاشهای پیگیری که در سایه سلطه چارچوب هماهنگی بر پارلمان در راستای تقویت هویت شیعه در عراق صورت می گیرد، گویای این واقعیت است که طرح ایران در عراق برای رسیدن به مرحله پنجم همچنان به پیش می تازد تا بعد از سپری کردن موفقیت آمیز مراحل سیاسی سازی، نظامی سازی و مسلط ساختن شیعه بر ارکان کشور عراق، اکنون وارد فاز مقدماتی ایجاد الگوهای مشابه ولایت فقیه شده است؟ و در صورتیکه این تلاشها بتواند هدف

روابط ایران با قدرتهای بین‌المللی

در مورد تعاملات ایران با قدرتهای بین‌المللی، رخدادهای سریالی چون تهدیدهای ایران علیه اسرائیل مبنی بر انتقام ترور اسماعیل هنییه، اقدامات آمریکا در مورد مقابله با این تهدیدها در سایه نگرانیها از گسترش دامنه این جنگ و همچنین پیچیدگیهای مربوط به برنامه هسته‌ای ایران بر روابط ایران با آمریکا سایه انداخت.

در این گزارش، رابطه ایران با ایالات متحده و تحولات این رابطه در طول ماه آگوست گذشته را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

تحولات در روابط آمریکا و ایران

بازدارنده قوی برای ایران بود. همچنین ایالات متحده تلاش کرد با استفاده از ظرفیت های دیپلماتیک همه متحدان و شرکای خود را برای عقب نشینی ایران از پاسخ به اسرائیل بسیج کند. از آن جمله، می توان به همکاری ایالات متحده با انگلیس، فرانسه، آلمان و ایتالیا برای مقابله با هرگونه حمله ای از سوی ایران و یا شبه نظامیان مورد حمایت آن علیه اسرائیل اشاره کرد.

دوم: استفاده از ظرفیت دیپلماسی در جهت تنش زدایی

ظاهراً، خامنه ای به دولت پزشکیان برای از سرگیری مذاکرات غیر مستقیم با ایالات متحده در مورد برنامه هسته ای ایران چراغ سبز نشان داده است. خامنه ای در جلسه ای در جمع کابینه رئیس جمهور جدید گفت: «تعامل با دشمن مانعی ندارد». ایالات متحده در مقابل این اظهارات خامنه ای موضع محتاطانه ای گرفت و وزارت خارجه آمریکا گفت که «ما در مورد رهبری ایران بر اساس اقدامات آنها قضاوت خواهیم کرد، نه گفتارشان.»

در این میان، احتمالاً پزشکیان فرصت را مناسب دیده است تا به نقش آفرینی بپردازد و پس از ماهها بلا تکلیفی، به کمک محمد جواد ظریف مشاور خود در امور راهبردی، افق تازه ای برای دیپلماسی بگشاید. گفتنی است که ظریف در جریان تفاهماتی که منجر به امضای برجام 2015 و رفع تحریمها در آن زمان شد، نقش بسیار کلیدی داشت. اما علی رغم این اظهارات خامنه ای، ایران در این زمینه همچنان در جهت مخالف حرکت می کند که از اظهارات محمد اسلامی رئیس سازمان انرژی اتمی ایران به خوبی هویداست. او در آگوست 2024 اعلام کرد که کشورش در نظر دارد دست کم دو نیروگاه هسته ای دیگر را نیز تکمیل

روابط آمریکا و ایران اکنون در مرحله بسیار حساسی قرار دارد؛ چندین عامل بر این روابط سایه افکنده است که از جمله آنها می توان به جنگ احتمالی منطقه ای به خاطر تهدیدهای ایران مبنی بر پاسخ به ترور اسماعیل هنیه رئیس دفتر سیاسی حماس در تهران اشاره کرد. همچنین برنامه هسته ای ایران که مایه آزار واشنگتن و غرب بوده و سیاستها و رویکردهای متضاد دولتهای دو کشور مانند تحریمها و تهدیدهای آمریکا از دیگر عواملی است که بر روابط دو کشور سایه انداخته و مانع از حصول هرگونه توافق مهمی میان دو کشور شده است. این گزارش در تلاش است مهمترین تحولات در رابطه میان ایران و آمریکا در ماه آگوست را زیر ذره بین برده و تأثیر این تحولات بر روند روابط فیما بین را مورد کنکاش قرار دهد.

نخست: تشدید تنش در پی ترور هنیه در تهران

روابط میان واشنگتن و تهران در پی ترور اسماعیل هنیه توسط اسرائیل در تهران، تنشهای بیشتری را به خود دید. ایران اعلام کرد که این اقدام اسرائیل در نقض حاکمیت سرزمینی را بی پاسخ نخواهد گذاشت. اما تا کنون پاسخی از سوی ایران دیده نشده است. علت تأخیر واکنش تهران و یا شاید هم انصراف تهران از پاسخ، پیامهای بازدارنده آمریکا بوده است که از مجاری دیپلماتیک و یا از طریق واسطه ها به ایران ارسال کرد. البته حضور مجدد نظامی آمریکا که دومین نوا هوایمابر و ناوشکن های با قابلیت رهگیری موشکهای بالستیک و یک اسکادران جنگنده های فوق پیشرفته اف-22 و زیر دریایی هسته ای موشک انداز و دیگر ساز و برگ نظامی را نیز به منطقه گسیل داشت یک پیام

دولت پزشکیان به تفاهم و گشایش با غرب تمایل نشان داده است.²

سوم: تداوم فشارها و تحریمها

واشنگتن همان الگوی تحریمها و فشار بر تهران را همچنان ادامه می دهد. در همین راستا، لیندسی گراهام سناتور جمهوری خواه لایحه تازه ای را پیشنهاد داده است مبنی بر اینکه ایالات متحده باید بر کشورهای که نفت خام و یا فرآورده های نفتی از ایران

و مورد بهره برداری قرار دهد¹. همچنین تازه ترین گزارش فصلی آژانس بین المللی انرژی هسته ای حکایت از آن دارد که ایران ذخیره اورانیوم غنی سازی شده با خلوص 60 درصد را به حدود 164,7 کیلوگرم رسانده است. و این امر می تواند گفتگوهای آینده را با پیچیدگیهای بیشتری روبرو سازد؛ هرچند که

جدول: تحریمها و فشارهای آمریکا بر ایران و نهادی مرتبط با آن در طی ماه جولای / آگوست 2024

تاریخ	اقدامات
12 جولای	وزارت خارجه آمریکا شرکت تحقیقاتی حکیمان شرق، را به اتهام مشارکت در برنامه تحقیقات و توسعه تسلیحات شیمیایی ایران تحریم کرد.
31 جولای	ایالات متحده دو فرد و چهار نهاد در چین و یمن را، در ارتباط با تامین تسلیحات برای حوثی های مورد حمایت ایران و ارائه تجهیزات نظامی دو منظوره به حوثی ها تحریم کرد.
7 آگوست	برنامه موسوم به «پاداش عدالت» در وزارت خارجه آمریکا پاداش 10 میلیون دلاری برای هرگونه اطلاعاتی که منجر به تعیین محل و افشای هویت 6 مقام نظامی ایران که با گروه هکری «Cyber Avengers» مرتبط هستند، تعیین کرد. آنها مسئولین ارشد مرکز فرماندهی سپاه سایبری انقلاب اسلامی هستند که در گروه هکری یاد شده، فعالیتهای سایبری خرابکارانه ای را علیه زیر ساختهای حیاتی ایالات متحده مدیریت می کنند.
14 آگوست	نیروهای امنیتی آمریکا جفری چنس نادر شهروند آمریکایی ایرانی را به اتهام تلاش برای صادرات غیر قانونی قطعات مورد استفاده در هواپیماهای نظامی به ایران بازداشت کرد. بر اساس کیفرخواست صادر شده، او و همکارانش به خرید و صادرات غیر قانونی چهار نوع قطعه هواپیما از ایالات متحده به ایران اقدام کردند.
15 آگوست	ایالات متحده شبکه های تجاری حوثی ها و حزب الله را هدف تحریمهای بیشتری قرار داد؛ این در حالیست که واشنگتن فشارها بر تهران و گروههای مورد حمایت ایران را افزایش داده است. وزارت خزانه داری آمریکا با انتشار بیانیه ای اعلام کرد که چندین شرکت، فرد و کشتی را به دلیل انتقال کالاهای ایرانی از جمله نفت و گاز مایع به یمن و امارات متحده عربی به نمایندگی از یک سرمایه دار حوثی، تحریم کرد.

منبع: تهیه شده در واحد مطالعات منطقه ای و بین المللی رسانه.

(1) al-monitor, IAEA chief in Iran as concern grows over nuclear activity, (May 6, 2024), accessed: 9 may 2024, <https://n9.cl/p5h49>

(2) STEPHANIE LIECHTENSTEIN, Iran further increases its stockpile of uranium enriched to near weapons-grade levels, watchdog says, (May 28, 2024), accessed: 5 September 2024, <https://n9.cl/vrnrv>

و واقعی که مانع احیای برجام هستند را نیز نباید از نظر دور داشت. همچنین، دستیابی به یک توافق جدید نیز یک مسأله پیچیده و زمان بر است که از آن جمله می‌توان به بندهای غروب اشاره کرد که با انقضای تاریخ آنها امتیازات راهبردی نصیب ایران شده و نگرانیهای آمریکا را برانگیخته است. علاوه بر آن، پیشرفتهای هسته ای ایران در سالهای اخیر و انتخابات ریاست جمهوری آمریکا از دیگر عواملی است که هر گونه دستیابی به توافق هسته ای جدید را با مشکل روبرو می‌سازد؛ زیرا اداره بایدن از آن بیم دارد که هرگونه تفاهم با ایران بر شانس کاملاً هریس نامزد حزب دموکرات تأثیر منفی برجای گذارد. در عین حال، ایران نگران است که با بازگشت ترامپ به کاخ سفید دوره مماشات آمریکا که مشی دولت بایدن بود، به پایان برسد و بار دیگر روش فشارهای حداکثری بر ایران روی کار آید. و احتمالاً به همین سبب است که ایران تلاش می‌کند با دخالت در انتخابات آمریکا به کارزار نامزدها و نمایندگان آنها نفوذ کند.¹

خلاصه:

مسلم، اینکه ایران هر از چندگاهی به از سرگیری مذاکرات با ایالات متحده تمایل نشان می‌دهد، سیاست تکراری ایران برای زمان خریدن است تا از فرصت به دست آمده برای افزایش سطح دانش هسته ای و کوتاه کردن زمان دستیابی به سلاح هسته ای استفاده کند و در عین حال، تلاش می‌کند با برداشتن گامهای ناتمام، خود را از درگیری نیز دور نگهدارد؛ یعنی برای گفتگو اعلام آمادگی می‌کند و با برخی تفاهمها در مورد برنامه های نظارتی حسن نیت خود را نیز نشان می‌دهد اما راه عقب نشینی از آن، را

خریداری می‌کنند، تعرفه های گمرکی وضع کند. این گام در راستای کاهش صادرات نفت ایران و کاهش توان ایران در دور زدن تحریمها اتخاذ می‌شود؛ مخصوصاً که بنا به ارزیابی ها، صادرات نفت ایران در اواخر سال 2023 به 1,4 میلیون بشکه در روز رسیده است. و همین امر ایران را در مقابله با آمریکا در سطح منطقه جسورتر ساخته و سبب شده است که برای حصول توافق در مذاکرات هسته ای تمایل چندانی از خود نشان ندهد. از این رو، واشنگتن اخیراً تحریمهای تازه ای بر ایران وضع کرده است. جدول زیر تحریمهای آمریکا در ماههای جولای و آگوست 2024 را نشان می‌دهد.

چهارم: گفتگوهای دور از دسترس

در حوزه روابط آمریکا همه مسائل به نحوی به یکدیگر مربوط است. لذا، تنش منطقه ای فزاینده عرصه را بر فرصتهای بازگشت به میز مذاکرات برجامی تنگ تر می‌سازد. از این رو، علی رغم اینکه خامنه ای به دولت پزشکیان چراغ سبز نشان داد اما او همچنان پرونده گفتگو با ایالات متحده را از پشت پرده کنترل و مدیریت می‌کند. خامنه ای از این هشدار نیز غفلت نکرد که نمی‌توان به آمریکا اعتماد کرد. لذا، در سایه تسلط تندروها بر سایر نهادهای قدرت و تأثیر پررنگ آنها در چینش کابینه، به نظر می‌رسد اینگونه اظهارات خامنه ای تأثیر چندانی در گشایش با آمریکا ندارد. و حتی خود پزشکیان نیز تلاش می‌کند رضایت تندروها را کسب کند. از این رو، در مورد مواضع در فضای بین الملل، تلاش می‌کند میان گشایش با گفتگوها با غرب و در عین حال، ادامه سیاست نگاه به شرق و توسعه روابط با روسیه و چین به نوعی توازن برقرار کند. البته در اینجا چالشهای فنی

(1) Reuters, U.S. says Iran cyber operations targeted Trump, Harris campaigns, (August 20, 2024), accessed: 5 September 2024, <https://n9.cl/zba02>

هسته ای تازه ای در خاورمیانه منجر شود؛ به ویژه اینکه اوضاع ناآرام منطقه ای و بین المللی به ایران فرصت بیشتری می دهد تا با فریبکاری به قدرت تأثیرگذاری دست یابد که در برابر خطرات روزافزونی که امنیت ملی و ثبات نظام سیاسی آن را نشانه گرفته است، بازدارندگی ایجاد کند.

نیز باز می گذارد. این راهبرد ایران، غرب را در مورد تفاهم با ایران به دو دسته تقسیم کرده و سبب شده است که غرب برای تعامل با برنامه هسته ای ایران یک سیاست استوار نداشته باشد. به همین سبب، برنامه هسته ای ایران با گذشت زمان به پیشرفتهایی دست می یابد و ممکن است در نهایت به تحمیل واقعیت

گزارش وضعیت ایران

آگوست 2024 میلادی

گزارش وضعیت ایران

آگوست 2024 میلادی